

Ю.В. Константинова, А.А. Авер'янов

УЧАСТЬ ВЕНЕСУЕЛИ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

Розглянуто етапи латиноамериканської інтеграції. Основні інтеграційні об'єднання континенту. Висвітлена участь Венесуели у інтеграційних процесах під час президентства Уго Чавеса та Ніколаса Мадурі.

Ключові слова: Латинська Америка, Венесуела, інтеграція, МЕРКОСУР, УНАСУР, АЛБА, КАРИКОМ

Сьогодні регіон Латинська Америка налічує 33 суверенні держави із загальним населенням, що наближається до 600 млн. Хоча жодна з країн Латинської Америки не входить до групи світових лідерів першої ланки, в сукупності регіон істотно впливає на глобальну політику і економіку завдяки природним та людським ресурсам. Як і більшість регіонів світу Латинська Америка не залишилась осторонь інтеграційних процесів, які набули тут своїх особливих рис. Отже, Венесуела яка, до останнього часу, позиціонувала себе регіональним лідером взяла активну участь у цих процесах і навіть запропонувала свій проект інтеграції – Боліваріанську альтернативу для Латинської Америки АЛБА (ALBA). Тому, тема статті є актуальною.

Проблема інтеграційних процесів у Латинській Америці знаходиться сьогодні в стадії активного вивчення в роботах вітчизняних та іноземних дослідників. Розвиток інтеграційних процесів на континенті, діяльність окремих інтеграційних структур та участь в них Венесуели аналізується в роботах Е. Дабагяна, З. В. Івановського, О. Карякіна, Ж.-П. Марсоза, А. Еррери-Вайланта. Г. Вельтмейера, Н. В. Гаврилової. Незважаючи на наявність значного числа досліджень з проблеми, ряд аспектів теми не знайшли досить глибокого відображення.

Метою даною статті є вивчення участі Венесуели у інтеграційних процесах на континенті. Для досягнення мети необхідно розкрити наступні завдання: проаналізувати особливості розвитку інтеграційних процесів в Латинській Америці; дослідити участь Венесуели в інтеграційних процесах в регіоні.

Основною ідеєю латиноамериканської інтеграції є створення сильної континентальної спільноти та поглиблення міжнародних зв'язків країн регіону, хоча кожен з учасників має свій погляд на напрям та розвиток інтеграційних процесів.

Інтеграція країн Латинської Америки закономірна. Їх об'єднує іспанська мова (за винятком Бразилії де говорять португальською), католицька релігія, спільні історичні корені і подібна культура, в тому числі політична. До того ж всі країни регіону протягом більшої частини своєї історії знаходилися під зовнішнім впливом – спочатку це була європейська метрополія - Іспанія або Португалія, потім неформальне панування США.

В інтеграційних процесах в Латинській Америці можна виділити три етапи.

Перший етап 1960 -1980 рр. В 60-ті роки ХХ ст. під впливом успіхів Європейської економічної спільноти виникла ідея створення в регіоні економічного союзу, передусім, у формі зони вільної торгівлі.

На другому етапі інтеграції 1980 – 1994 рр. країни регіону переходять до створення митного союзу – погодженим скасуванням національних митних тарифів і введенням загального митного тарифу і єдиної системою нетарифного регулювання торгівлі відносно третіх держав.

На третьому етапі інтеграції 1994-2016 рр. країни, що інтегруються, домовляються про свободу руху не тільки товарів і послуг, але і факторів виробництва – капіталів, робочої сили і технологій.

Отже, у 1960 р. почалося створення і організаційно оформлення торговельно-економічних угруповань країн Латинської Америки. До перших інтеграційних угруповань можна віднести наступні.

Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (ЛАВТ). Хоча до неї увійшли усі держави Південної Америки і Мексика, грандіозні плани, що зв'язувалися з нею, залишилися в 1960-і роки не реалізованими. Стала очевидною головна проблема: економіка майже усіх країн регіону була орієнтована на експорт сировини в країни Заходу і імпорт звідти промислових товарів, тому латиноамериканські країни мало що могли запропонувати один одному для взаємної торгівлі.

Але вже з середини 60-х рр. ХХ ст. інтеграційний процес почав мінятися і пішов не шляхом злиття існуючих угруповань, а їх фрагментації. Внаслідок розбіжностей усередині ЛАВТ виникло два формування: Лаплатська група і пакт Анд група, яка у 1997 р. була трансформована в Андську групу. У 1978 р. був створений Амазонський пакт, багато в чому схожий по своїх завданнях на Лаплатську групу.

У 1980 р. ЛАВТ була реорганізована в Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ЛАІ), яка приступила до практичної діяльності у 1981 р. Було підписано 29 часткових угод, згідно з якими були надані 5800 митних поступок, схвалений перший список преференцій для найменш розвинених країн, підписані угоди про співпрацю з ЛАЕС (Латиноамериканською економічною системою) [7]. ЛАЕС була створена у 1975 р. і стала першою економічною організацією латиноамериканських країн, в якій не приймали участь США. Її створення відображає прагнення країн регіону до єдності дій для захисту національних інтересів.

У 1960 р. було створено Центральноамериканський спільний ринк (пізніше - ЦАСР) – це було друге інтеграційне угруповання Латинської Америки. У його рамках передбачалося протягом п'яти років лібералізувати взаємну торгівлю і ввести в дію загальний митний тариф по відношенню до «третіх країн». Але досягли тільки зони преференційної торгівлі, що проіснувала аж в період до 1990-х рр. В 60–ті рр. у рамках ЦАСР була сформована зона вільної торгівлі, передбачалася ліквідація мит усередині блоку і введення ОТТ відносно третіх країн.

Створення ЦАСР не сприяло рішенню найбільш насущних проблем соціально-економічного розвитку країн Центральної Америки : подоланню монокультурного характеру їх економіки, послабленню залежності цих країн від диктату американських монополій, проведенню аграрних реформ, підвищенню життєвого рівня населення [5].

Карибська асоціація вільної торгівлі (КАВТ) у 1968 р, об'єднала як самостійні у той час держави (Барбадос, Гайана, Тринідад і Тобаго, Ямайка), так і британські володіння (Антигуа, Беліз, Гренада, Домініка, Монтсеррат, Сент-Вінсент, Сент-Люсія, Сент-Крістофер і Невіс). Діяльність КАВТ по економічній інтеграції карибських країн зіткнулася з низкою труднощів: монополією США, Великобританії тощо. Країни прагнули підпорядкувати КАВТ своїм інтересам, позначалася також однотипна структура економіки цих країн.

Впродовж 1972-1974 рр. сталася трансформація КАВТ в Карибський спільний ринок (КАРИКОМ). Нині КАРИКОМ – митний союз. Учасники прагнули на основі лібералізації взаємної торгівлі створити додаткові робочі місця для своїх переважно сільськогосподарських острівних економік. У липні 1994 року була утворена Асоціація країн Карибського басейну, в яку крім 14 країн - членів КАРИКОМ увійшли ще 12 [7].

У 70-х рр. ХХ ст. процес латиноамериканської інтеграції переживає кризу. Вона пов'язана з відносно низьким рівнем світових цін на товари латиноамериканського

експорту, з нестачею стимулів для здійснення капіталовкладень у багатонаціональні проекти.

У 1980-х рр. економічна криза торкнулася усіх держави Латинської Америки, настав тимчасовий застій у процесі інтеграції.

Спочатку 1990-х рр. розпочався новий віток інтеграції в регіоні, стався перезапуск субрегіональні угруповання які існували раніше, а також були створені потужніші нові інтеграційні об'єднання. Почали виділятися два напрями інтеграції: перший – спрямований на співпрацю із США (до нього тяжіли організації, створені 60-70-ті рр. – ЦАСР і КАРИКОМ), а другий – на зміцнення стосунків між країнами регіону, створення економіки, незалежної від США (сюди можна віднести – МЕРКОСУР).

В останнє десятиліття ХХ століття, більшість країн регіону однозначно орієнтувалися на США. Проте група провідних держав (Аргентина, Бразилія, Венесуела) узяла курс на переважний розвиток не панамериканської, а латиноамериканської інтеграції і на диверсифікацію економічних і політичних зв'язків за межами Західної півкулі.

В цей час інтеграційні процеси в країнах Латинській Америці проходять у рамках «відкритого регіоналізму», поняття якого було обґрунтовано у 1994 р. Економічною комісією ООН для країн Латинської Америки (ЕКЛАК) на XXV сесії в Картахене – де лас Індіас (Колумбія).

«Відкритий регіоналізм», уявляє собою відкритість для приєднання нових членів, відсутність жорстких внутрішніх структур, можливість режиму «асоційованого членства», установка на співпрацю з іншими інтеграційними об'єднаннями, велика відкритість відносно світового ринку і іноземного капіталу [6]. Тепер латиноамериканська інтеграція орієнтувалася, головним чином, на світовий ринок, на створення умов для підвищення конкурентоспроможності економік держав і регіональних об'єднань у світовій економіці, а не на регіон, як було в 60 - 70 рр.

З концепції «відкритого регіоналізму» виходить створений у березні 1991 р. Спільний ринок країн Південного конуса (МЕРКОСУР). Який став практично першим митним союзом в Південній Америці. Інтеграція розглядалася державами союзу як відповідь на тенденції світового розвитку і засіб забезпечення повноправності країн регіону у вирішенні питань світової економіки. Кінцевою метою процесу проголошувалася інтеграція усіх країн Латинської Америки.

Масштабною подією в даній області стало досягнуте в грудні 2004 р. спільне рішення лідерів 12 держав континенту про формування Південноамериканського співтовариства націй (ПАСН). До угруповання увійшли країни-члени МЕРКОСУР, Андської групи, а також Чилі, Гайана і Сурінам. На першому етапі основними цілями нової структури була інтеграція у сфері енергетики, комунікацій і будівництва об'єктів інфраструктури. У перспективі країни-члени, наслідуючи приклад ЄС, прагнули створити єдиний економічний простір, загальні органи влади і здійснювати випуск єдиної валюти [12].

23 травня 2008 року президенти дванадцяти держав Латинської Америки підписали договір про створення Південноамериканського союзу націй (УНАСУР) – найбільшого інтеграційного співтовариства в Латинській Америці. Таким чином, формально завершений процес створення об'єднання, заснованого ще в 2004 році, а країни південноамериканського континенту отримали новий інструмент для вирішення виникаючих проблем власними силами. Головна мета цього регіонального об'єднання – посилення політичної співпраці, економічна інтеграція і захист загальних інтересів. Його основне завдання – об'єднати зусилля усіх країн континенту для вирішення проблем регіону в різних сферах – економічній, енергетичній, військовій і соціальній, використовуючи вже наявні механізми співтовариства Андської групи і

Південноамериканського спільного ринку (МЕРКОСУР) [1]. Отже, в інтеграційному плані XXI ст. почалося для Латинської Америки надзвичайно інтенсивно.

У грудні 2011 р. в столиці Венесуели відбувся установчий саміт нового інтеграційного об'єднання CELAC, яке було покликане стати інтеграційним інструментом самостійного і незалежного розвитку Латинської Америки. Сьогодні ще чітко не визначений формат CELAC як міждержавного форуму, інтеграційного блоку, політичного союзу тощо, очевидно лише переважання політичної складової над економічною [11].

Основною стратегічною метою всіх цих організацій так чи інакше було гармонійний і збалансований розвиток економік латиноамериканських країн, який, в кінцевому підсумку, повинен привести до створення єдиного економічного простору. Таким чином, сьогодні всі 33 держави регіону задіяні у інтеграційних процесах, багато держав мають членство відразу в трьох блоках.

Венесуела є активним учасником інтеграційних процесів в регіоні, але зміна політичних систем у країні призводила до зміни підходів Венесуели до інтеграційних процесів в Латинській Америці.

Не дивлячись на постійну присутність інтеграційних тенденцій до середини 60-х рр. XX ст. увага керівництва країни до цього напрямку в зовнішній політиці була обумовлена складністю внутрішніх політичних і економічних переговорів, а також тим що її економіка спиралася виключно на розвиток нафтової індустрії, крім того вона пізно приступила до індустріалізації і сильно залежала від північноамериканського ринку. У 70-ті роки, коли постало питання про реформу інтеграційних механізмів, щоб зробити їх гнучкішими, Венесуела стала одним із засновників ЛАЕС, а також активним учасником перетворювальних процесів, внаслідок чого ЛАВТ була трансформована в ЛАІ [5].

Також важливим фактором, який вплинув на формування зовнішньої політики Венесуели, стали природні ресурси країни, в першу чергу, - це нафта і газ. Країна входить у першу десятку країн світу, які виробляють нафту. Регіон також забезпечений практично усіма різновидами мінеральних ресурсів, водними та лісовими.

Падіння цін на нафту на початку 1980-х рр. боляче вдарило по економіці Венесуели, яка як і більшість латиноамериканських країн в цей час переживає кризу. Докорінно ситуація змінюється з 1998 р., коли на президентських виборах у Венесуелі перемогу одержав Уго Чавес. Який поклав в основу зовнішньополітичної доктрини країни ідеологія боліваризму. Поставивши амбіційні цілі досягнути регіонального лідерства, У. Чавес розумів, що вони повинні спиратися на економічний та військовий потенціал. Тому, формування нової зовнішньої політики було пов'язано зі здійсненням радикальних реформ в країні, метою яких було формування нової моделі суспільного розвитку, яскравого соціального спрямування, так званої «альтернативної ринкової економіки», яка отримала назву «Альтернатива для Латинської Америки «Соціалізм XX ст.»». Він чудово розумів, що його плани по реалізації ролі Венесуели, як регіонального лідера неможливо без участі Венесуели в інтеграційних процесах [9].

Розробляючи зовнішню політику країни, президент враховував й низку інших факторів, які виходили як з особливостей геополітичного розташування Венесуели, так і фінансових можливостей країни, яка контролювала в результаті реформування нафтової галузі увесь отриманий прибуток від продажу нафти. Нафтовий фактор та нафто долари Уго Чавес став розглядати як реальну основу для зміни ролі Венесуели не лише в регіоні, а й в світі в цілому [4]. У контексті регіонального співробітництва президент Венесуели підписав у 2000 році «угоди Каракаса» в області енергетики з президентами 10 країн Центральної Америки і Карибського басейну.

Вигідні геополітичне розташування країни, дозволяло їй здійснювати вплив на цілу низку регіонів Латинської Америки – це Карибський басейн, Центральна Америка, Андський регіон та регіон ріки Амазонки, для надання додаткових імпульсів латиноамериканської інтеграції.

Трансформуючи ідеї Болівара для XXI ст., У.Чавес зробив ідеологію інтеграції фундаментальним принципом нової концепції зовнішньої політики країни. Боліваризм за У. Чавесом – це насамперед, концепція єдиного континенту [9]. Одним з перших кроків, стало прискорення інтеграції Андського співтовариства націй з МЕРКОСУР, куди Венесуела була прийнята за пропозицією Бразилії. Каракас став учасником УНАСУР, та прийняв участь в створенні Банку Півдня. До цього часу Венесуела була асоційованим членом МЕРКОСУР, спостерігачем у КАРИКОМ, членом Карибського банку розвитку, МАБР, ЛАЄС, ЛАІ, ОАГ, Групи Ріо, УНАСУР, ОПАНАЛ тощо.

Особливу роль Венесуела відіграє в розвитку інтеграційних процесів в енергетичній галузі. Вона, як підкреслюється в одному з документів Руху 5-ї Республіки, є точка дотику між Андським пактом МЕРКОСУР та Каракасом, що дозволяє Венесуелі бути центром інтеграційної та економічної компліментарності в регіональному масштабі [4]. В 2004 р. Венесуела поставила свій підпис під Декларацією Куско, яка оголосила про створення Північноамериканської спільноти Націй (ПАСК).

Але все це не дозволяло ефективно реалізувати прагнення Венесуели до регіонального лідерства. Використовуючи ситуацію яка склалася до 2004 року на геополітичній карті континенту в результаті так званого «лівого дрейфу», Уго Чавес шукає союзників для створення блоку об'єднань, в основі якого б лягли не економічні принципи, а спільність поглядів [3].

У 2004 році Венесуела, Куба і Болівія оголошують про створення потрібного союзу для боротьби з імперською політикою США. На думку Чавеса, Боліваріанська альтернатива і договір про вільну торгівлю для латиноамериканських країн є складовими частинами стратегії боротьби з американським імперіалізмом. Така політика знайшла своє відображення у створенні економічного союзу АЛБА, підкріпленого боліварійською ідеєю національного і соціального визволення, яка багато в чому сприяє розвитку регіону, а також проведення самостійної соціально-економічної політики багатьма країнами Латинської Америки [4].

Цей проект орієнтований на таку модель інтеграції, де її механізми повинні сприяти економічному і соціальному розвитку, спрямованому на викорінювання бідності і вирівнювання рівня життя латиноамериканських народів. В основі АЛБА лежать три основні принципи – опозиція реформам вільного ринку, відсутність обмеження для регулюючої ролі держави в процесі лібералізації економіки, гармонізації стосунків між державою і ринком.

Поширення блоку АЛБА розгорталося по багатьох напрямках, охоплюючи сфери енергетичної і продовольчої безпеки, ідейно-політичну і фінансову підтримку ліворадикальних режимів і антисистемних рухів, активізацію боліварійської пропаганди.

У політичному контексті проект боліваріанської альтернативи став протиположністю в першу чергу для американського проекту АЛКА (зони вільної торгівлі в Південній Америці), і в меншій мірі для МЕРКОСУР, дублюючи або нівелюючи деякі положення загального ринку [4]. Однак факт участі Венесуели і в АЛБА, і в МЕРКОСУР свідчить, про різні цілі, переслідувані цими організаціями: МЕРКОСУР – насамперед економічні, АЛБА – політичні. Крім того АЛБА стала рухом об'єднуючим всю Латинську Америку проти неоліберальної політики США.

У 2006 р. Венесуела виходить з Андського співтовариства націй, це дало офіційному Каракасу можливість зосередити зусилля на реалізації нових принципів міжнародного співробітництва в торгово-економічній галузі, заснованих на ідеологічних

постулатах «соціалізму XXI ст.», зокрема реалізувати зафіксований в плані соціально-економічного розвитку на 2007-2013рр. «Симон Болівар» принцип «створення енергетичних альянсів в контексті регіональної інтеграції» і провести «консолідацію осі Куба – Венесуела – Болівія для просування блоку АЛБА як альтернативи МАЗВТ (Міжамериканська зона вільної торгівлі) і СВТ» [10].

Смерть Уго Чавеса стала тяжким ударом для країни. Наступник Чавеса – Ніколас Мадуро, не користується тією популярністю у населення, що була у харизматичного Чавеса. Крім того країну охопила економічна та політична криза. Нове керівництво підтвердило ціль на інтенсифікацію розвитку інтеграційних процесів на континенті, концепцію прискореної та багатопланової інтеграції, співробітництво країн Півдня континенту [2].

Мадуро продовжує південноамериканську інтеграцію в політичних і економічних сферах в УНАСУР та МЕРКОСУР, СЕЛАК.

Також інтеграція продовжує реалізовуватись і через АЛБУ та Petrocaribe. Венесуелою було запропоновано своїм партнерам по об'єднанню Petrocaribe створити економічну зону, що дозволить їм зміцнити ділові зв'язки і торгівлю, а також сприятиме економічному розвитку держав регіону. Що стосується АЛБИ, то на саміті організації 2013 року, Ніколас Мадуро заявив про продовження і зміцненні наміченого курсу Чавеса. Мадуро активно просуває проєкт створення простору МЕРКОСУР – АЛБА – Petrocaribe [13].

Таким чином, в основі розвитку інтеграційних процесів в Латинській Америці лежить спільність культури, історії, менталітету, глибоких економічних зв'язків, особливостей історичного, політичного, економічного розвитку, що впливає із загального колоніального минулого.

Почавшись у 60-х рр. ХХ ст. інтеграційні процеси в Латинській Америці розвивалися вкрай нерівномірно, багатовекторно, зустрічаючи на своєму шляху цілий ряд труднощів і протиріч.

Виконаний нами аналіз дозволяє виділити ряд етапів у розвитку інтеграційних процесів – це перший етап 1960 -1980 рр.; другий етап інтеграції 1980 -1994 рр.; третій етап 1994-2016 рр. Кожен з них мав свою особливість, специфіку, свої вектори розвитку інтеграційних процесів і своїх лідерів. У той же час загальним для всіх етапів є формування інтеграційних структур насамперед економічних, які створювалися за географічними принципами. І тільки на третьому етапі чітко простежується тенденція створення єдиних інтеграційних структур в масштабах усього континенту.

Венесуела є країною, яка стала учасником розвитку інтеграції з початку її розвитку на Південноамериканському континенті. У політиці Венесуели відносно інтеграційних процесів виділяються два етапи. До 1998 року і з приходом до влади Уго Чавеса, коли починається формування нової моделі розвитку країни, її зовнішньої політики і визначаються нові підходи до бачення розвитку інтеграційних процесів в Латинській Америці.

Принципи інтеграції, сформульовані Уго Чавесом витікали з ідеології «боливаризма» і обумовлювалися реалізацією амбіцій Венесуели, як регіонального лідера.

При Уго Чавесе Венесуела різко активізувала свою участь в існуючих і знову створюваних на континенті інтеграційних структур. Вона стала членом МЕРКОСУР, УНАСУР, КАРИКОМ. Поряд з цим, прагнучи до регіонального лідерства, Венесуела стала ініціатором створення нової структури АЛБА, виникнення якої було обумовлене не економічними, а ідеологічними чинниками. Участь в інтеграційних процесах тісно ув'язувалася з нафтовим чинником, який при Уго Чавесе став головним інструментом зміцнення впливу країни на континенті.

Після смерті Уго Чавеса Венесуела вступила в період глибокої економічної, соціальної і політичної кризи. Хоча наступник Чавеса, Мадуро і проголосив продовження курсу на інтеграцію сьогодні роль Венесуели в цих процесах різко знизилась.

Список використаної літератури

1. Аракэ Али Родригес УНАСУР: интегральная стратегия [Электронный ресурс] / Али Родригес Аракэ. – Режим доступа : <http://www.geopolitica.ru/article/unasur-integralnaya-strategiya#.WATkUPmLSUk> ; Arake Ali Rodrigues UNASUR: integralnaya strategiya [Elektronnyy resurs] / Ali Rodrigues Arake. – Rezhim dostupu : <http://www.geopolitica.ru/article/unasur-integralnaya-strategiya#.WATkUPmLSUk>.

2. Гаврилова Н. В. Зовнішньополітичний курс Венесуели за президентства Ніколаса Мадурі [Електронний ресурс] / Н. В. Гаврилова, І. В. Кокуріна // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. – 2015. – Вип. 13-14. – С. 222-229 ; Havrylova N. V. Zovnishnopolitychnyi kurs Venesuely za prezydentstva Nikolasa Madury [Elektronnyi resurs] / N. V. Havrylova, I. V. Kokurina // Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia : Istoriia. Politolohiia. – 2015. – Vyp. 13-14. – S. 222-229.

3. Дабагян Э. «Левый поворот» в Латинской Америке [Электронный ресурс] / Э. С. Дабагян // Свободная мысль – XXI. – 2008. – № 2. – С. 63-74. – Режим доступа : <https://pravo33.files.wordpress.com/2010/09/d18d-d0b4d0b0d0b1d0b0d0b3d18fd0bd-d0bbd0b5d0b2d18bd0b9-d0bfd0bed0b2d0bed180d0bed182-d0b2-d0bbd0b0d182d0b8d0bdd181d0bad0bed0b9-d0b0d0bc.pdf> ; Dabagyan E. «Levyuy povorot» v Latinskoy Amerike [Elektronnyy resurs] / E. S. Dabagyan // Svobodnaya mysl - XXI. — 2008. — № 2. — S. 63-74. — Rezhim dostupa : <https://pravo33.files.wordpress.com/2010/09/d18d-d0b4d0b0d0b1d0b0d0b3d18fd0bd-d0bbd0b5d0b2d18bd0b9-d0bfd0bed0b2d0bed180d0bed182-d0b2-d0bbd0b0d182d0b8d0bdd181d0bad0bed0b9-d0b0d0bc.pdf>.

4. Дабагян Э. С. Внешняя политика Венесуэлы в начале XXI века: основные направления [Электронный ресурс] / Э. С. Дабагян // Вестник Московского университета. Сер. 25 : Международные отношения и мировая политика. – 2012. – № 1. – С. 95-123. – Режим доступа : http://fmp.msu.ru/attachments/article/256/DABAGYAN_1_2012.pdf ; Dabagyan E. S. Vneshnyaya politika Venesuely v nachale XXI veka: osnovnyye napravleniya [Elektronnyy resurs] / E. S. Dabagyan // Vestnik Moskovskogo universiteta. Ser. 25 : Mezhdunarodnye otnosheniya i mirovaya politika. – 2012. – № 1. – S. 95-123. – Rezhim dostupa : http://fmp.msu.ru/attachments/article/256/DABAGYAN_1_2012.pdf

5. Евдокимов А. И. Интеграционные процессы в странах Латинской Америки: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] / А. И. Евдокимов, Л. В. Грук // Проблемы современной экономики. – 2011. – № 2. – С. 92-97. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/integratsionnye-protsessy-v-stranah-latinskoj-ameriki-problemy-i-perspektivy> ; Yevdokimov A. I. Integratsionnye protsessy v stranakh Latinskoy Ameriki: problemy i perspektivy [Elektronnyy resurs] / A. I. Yevdokimov, L. V. Gruk // Problemy sovremennoy ekonomiki. – 2011. – № 2. – S. 92-97. – Rezhim dostupa : <http://cyberleninka.ru/article/n/integratsionnye-protsessy-v-stranah-latinskoj-ameriki-problemy-i-perspektivy>.

6. Заболотна М. Ф. Вплив нового регіоналізму на розвиток країн Латинської Америки [Електронний ресурс] / М. Ф. Заболотна // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. – 2015. – Вип. 13-14. – С. 242-249 ; Zabolotna M. F. Vplyv novoho rehionalizmu na rozvytok krain Latynskoi Ameryky [Elektronnyi resurs] /

М. F. Zabolotna // *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia :Istoriia. Politolohiia.* – 2015. – Вур. 13-14. – S. 242-249.

7. Костюнина Г. М. Интеграция в Латинской Америке [Электронный ресурс] / Г. М. Костюнина // *Международная экономическая интеграция : учеб. пособ. / под ред. Н. Н. Ливенцева.* – Москва : Экономистъ, 2006. – Режим доступа : <http://mgimo.ru/upload/iblock/4f1/4f148798e7fb817ac49170040d3acbce.pdf> ; Kostyunina G. M. Integratsiya v Latinskoy Amerike [Yelektronniy resurs] / G. M. Kostyunina // *Mezhdunarodnaya ekonomicheskaya integratsiya : ucheb. posob. / pod red. N. N. Liventseva.* – Moskva : Ekonomist, 2006. – Rezhim dostupa : <http://mgimo.ru/upload/iblock/4f1/4f148798e7fb817ac49170040d3acbce.pdf>.

8. Ищенко В. Латиноамериканский социализм 21 века в исторической перспективе [Электронный ресурс] / В. Ищенко, Дж. Петрас // *Спільне: журнал соціальної критики.* – Режим доступа : <http://commons.com.ua/ru/latinoamerikanskij-sotsializm-21-veka-v/> ; Ishchenko V. Latinoamerikanskiy sotsializm 21 veka v istoricheskoy perspektive [Elektronnyy resurs] / V. Ishchenko, Dzh. Petras // *Спільне: zhurnal sotsialnoї kritiki.* – Rezhim dostupu : <http://commons.com.ua/ru/latinoamerikanskij-sotsializm-21-veka-v/>.

9. Коларов Г. Режим Уго Чавеса в Венесуэле: сочетание национальной демократии и левого радикализма? [Электронный ресурс] / Г. Коларов // *Политэкс.* – 2008. - № 3. – Режим доступа : <http://www.politex.info/content/view/465/30/> ; Kolarov G. Rezhim Ugo Chavesa v Venesuele: sochetanie natsionalnoy demokratii i levogo radikalizma? [Elektronnyy resurs] / G. Kolarov // *Politek.* – 2008. - № 3. – Rezhim dostupu : <http://www.politex.info/content/view/465/30/>.

10. Лезгинцев Ю. М. «Боливарианская альтернатива для Америк» как новая форма интеграционных объединений в странах Латинской Америки и Карибского бассейна [Электронный ресурс] / Ю. М. Лезгинцев // *Экономические стратегии.* – 2009. - № 5-6. – Режим доступа : <http://www.inesnet.ru/article/bolivarianskaya-alternativa-dlya-amerik-kak-novaya-forma-integracionnykh-obedinenij-v-stranax-latinskoj-ameriki-i-karibskogo-bassejna/> ; Lezgintsev Yu. M. «Bolivarianskaya alternativa dlya Amerik» kak novaya forma integratsionnykh obedineniy v stranakh Latinskoy Ameriki i Karibskogo basseyna [Elektronnyy resurs] / Yu. M. Lezgintsev // *Экономические стратегии.* – 2009. - № 5-6. - Rezhim dostupa : <http://www.inesnet.ru/article/bolivarianskaya-alternativa-dlya-amerik-kak-novaya-forma-integracionnykh-obedinenij-v-stranax-latinskoj-ameriki-i-karibskogo-bassejna/>

11. Пятаков А. Н. CELAC: восходящий интеграционный блок [Электронный ресурс] / А. Н. Пятаков // *X Конвент РАМИ «25 лет внешней политике России».* – Режим доступа : <http://risa.ru/ru/sections/25-2011-05-12-09-16-54/sektsii-viii-konventa-rami/156-sektsiya-5-iberoamerikanskij-mir-v-novom-mirovom-kontekste> ; Pyatakov A. N. CELAC: voskhodyashchiy integratsionnyy blok [Elektronnyy resurs] / A. N. Pyatakov // *X Konvent RAMI «25 let vneshney politike Rossii».* – Rezhim dostupa : <http://risa.ru/ru/sections/25-2011-05-12-09-16-54/sektsii-viii-konventa-rami/156-sektsiya-5-iberoamerikanskij-mir-v-novom-mirovom-kontekste>

12. Союз южноамериканских наций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ria.ru/spravka/20141208/1036844603.html> ; Soyuz yuzhnoamerikanskikh natsiy [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : <https://ria.ru/spravka/20141208/1036844603.html>

13. Ramonet I. Interview: Venezuelan President Nicolas Maduro Talks to Le Monde Diplomatique [Electronic resource] / I. Ramonet. – Mode of access : <http://venezuelanalysis.com/analysis/10007>

Y. Konstantinova, A. Averianov

VENEZUELA PARTICIPATION IN LATIN AMERICAN INTEGRATION

Latin America began the development of integration process earlier than the other third world countries. During the development of integration processes have gone through 3 stages: the first stage in the 1960-1980; second-1980-1994; third-1994-2016. Each of these stages has had its feature specifics, their vectors of development of integration processes and their leaders.

The basis of the development of integration processes in Latin America lies the commonality of culture, history, mentality, deep economic ties, features of the historical, political, and economic development, arising from the colonial past.

Origins in the 60-ies.integration processes in Latin America have evolved smoothly and have many vectors, encountering along the way a number of difficulties and contradictions. To the beginning of the 21st century in the region have formed dozens of economic integration structures, the most important of which is Mercosur, UNASUR, Andean Group, KARIKOM.

Each of the countries in the region have their own approaches to the development of integration, as Brazil and Argentina to favor Latin American powerhouse of this process, seeking to extend MERCOSUR on the entire continent. At the same time Chile and , Andean Groups priority consider development of integration structures of the Asia-Pacific region. A special position in this regard take Venezuela.

Venezuela stood at sources of integration on the continent. Integration politics are made in two stages. The first 1998 second – after Hugo Chavez become the president, who formulated the guidelines for integration on the basis of the ideology of «bolivarizmu» and the implementation of the ambitions of Venezuela as regional leader.

Under Hugo Chavez leadership Venezuela increased effort on participation in the existing and newly created on the continent integration structures. Venezuela became a member of MERCOSUR, UNASUR, ALBA, KARIKOM.

Aspiring to regional leadership, Venezuela has become the initiator of new integration structure also known as ALBA. This structure was created to enhance the impact on the continent which not based on economic but on the ideological basis.

The participation of Venezuela in integration processes significantly affected the oil factor that became the main instrument for strengthening the country's influence on the continent.

After the death of Chavez's Venezuela entered a period of deep economic, social and political crisis. That does not allow it today to development of integration processes, as it was before. Falls the role of ALBA as a structure which was created to increase the influence of Venezuela on the continent.

Key words: *Latin America, Venezuela, integration, MERCOSUR, UNASUR, ALBA, KARIKOM.*